

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.10.1961, sp. zn. 3 Cz 64/61, ECLI:CZ:NS:1961:3.CZ.64.1961.1

Číslo: 18/1962

Právní věta: Okolnost, že babička dítěte nechce vydat dítě otci, není důvodem aby dítě svěřeno do ústavní výchovy ani důvodem zákazu styku dítěte s matkou.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.10.1961

Spisová značka: 3 Cz 64/61

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Výchova dítěte

Předpisy: 265/1949 Sb. § 35

§ 41

§ 60

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rodiče dítěte F. J. a N. Š., kteří jsou rozvedeni a oba uzavřeli nová manželství, nežijí spolu od května 1956. Matka se tehdy dopustila manželství nevěry, opustila i s dítětem otce a odešla ke své matce. Dne 22. února 1957 uzavřeli rodiče dítěte dohodu, podle níž nezletilá měla být vychována svým otcem. Tuto dohodu schválil lidový soud v Lounech jako soud opatrovnický s tím, že dohoda je účinná i na dobu po rozvodu manželství rodičů.

Opatrovnický soud z úřední moci k realizaci dohody rodičů žádné opatření neučinil, zákroky otce směřující k vydání dítěte zůstaly bezvýslednými a dítě tak zůstalo ve faktické péči babičky z matčiny strany.

Dne 3. června 1958 dožadovala se matka nové úpravy výchovy nezletilé v podstatě proto, že se dítě nachází v její faktické péči a že o dítě je u ní dobře postaráno. Opatrovnický soud však ponechal dosavadní úpravu v účinnosti, když v poměrech rodičů a dítěte neshledal změnu, která by požadavek matčin odůvodňovala. Krajský soud v Ústí nad Labem toto rozhodnutí potvrdil.

I když opatrovnický soud vydal ve smyslu § 251 a) o. s. ř. opatření k výkonu rozhodnutí o výchově dítěte, otcí byla nezletilá odevzdána až 9. září 1960, a to na zákrok orgánu péče o mládež. Po 14 dnech však babička dítě vylákala ze školy a odvedla ke zpět k sobě. V této souvislosti byla babička dítěte trestně odsouzena pro trestný čin podle § 214 odst. 1 tr. zák., dítě však otcí neodevzdala přes

to, že jí to bylo podle § 251 a) o. s. ř. uloženo usnesením lidového soudu v Teplicích a že byla stíhána i pokutami.

Po spáchání trestného činu podle § 214 odst. 1 tr. zák. podala babička dne 10. října 1960 nový návrh na úpravu výchovy nezletilé, v němž v podstatě přednesla, že ve výchovném prostředí u otce dítě strádalo touhou po starém domově.

Okresní soud v Teplicích, na který bylo v mezidobí opatrovnictví nezletilé přeneseno, bez prošetření údajů babičky opatřením 10. října 1960 pozastavil výkon soudně schválené dohody rodičů z 22. února 1957 a zahájil nové řízení o výchově nezletilé. Usnesením ze 16. února 1961 svěřil však nadále dítě do výchovy otce, když z provedeného šetření vyplynulo, že dítě si v prostředí u otce brzo zvyklo a bylo spokojené, že však bylo zneklidňováno návštěvami a vlivem babičky. Když k předání dítěte otci nedošlo ani po tomto rozhodnutí, soud na opětovný návrh matky na úpravu výchovy nezletilé usnesením nařídil nad nezletilou ústavní výchovu a matce dítěte i jeho babičce zakázal styk s nezletilou. Toto opatření učinil soud v souladu s návrhem okresního prokurátora, který podle § 6 odst. 1 o. s. ř. vstoupil do řízení; odůvodnil je tím, že v ústavní výchově nebude dítě pod nepříznivým vlivem babičky, která dítě vychovává proti otci a že po určité době bude možno dítě otci vydat.

Toto rozhodnutí se stalo pravomocným.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že rozhodnutí okresního soudu v Teplicích o nařízení ústavní výchovy nad nezletilou a o zákazu styku matky s nezletilou byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Výchova dětí je nejen povinností rodičů k dětem a k celé společnosti, ale i jejich právem, pokud tito dětem mohou zajistit řádnou výchovu, jak to má na mysli ustanovení § 35 zákona o právu rodinném. Je-li alespoň u jednoho rodičů záruka řádné výchovy dítěte v platného člena naší socialistické společnosti, není důvodu k ústavní výchově dítěte.

Výsledky provedeného šetření nasvědčují tomu, že v daném případě není záruka řádné výchovy dítěte u matky. Matka nestačí na potřebnou výchovu svých dalších dětí, nestará se o hygienu dětí, takže za účelem nápravy musely zasahovat i orgány národního výboru jejího bydliště.

Nejsou však žádné překážky, aby dítě bylo ponecháno ve výchově otce. Skutečnost, že se oženil a má dítě, je kladem, neboť nezletilá u otce může být nyní vychovávána v spořádané rodině a společně se svým polorodným sourozencem. Otec pracuje jako truhlář v národním podniku Báňské stavby, jeho nynější manželka je býv. pracovnice péče o mládež, stará se dobře o domácnost a k nezletilé má dobrý vztah. Podle obsahu spisu má o nezletilou velký zájem, který stále projevuje od rozchodu s její matkou. Bylo prokázáno, že pobyt u otce na dítě nijak otřesně nepůsobil, dítě si v novém výchovném prostředí brzo zvyklo, bylo klidné a spokojené a velmi dobře se zapojilo zejména i do nového školního kolektivu. Nedošlo tedy v poměrech rodičů a dítěte ku změně, která by proti stavu v době uzavření soudně schválené dohody rodičů z 22. února 1957 odůvodňovala požadavek odlišné úpravy výchovy nezletilé, tím méně pak výchovy ústavní, která je ve smyslu § § 35 a 60 zák. o právu rod. odůvodněna tehdy, nelze-li zajistit výchovu dítěte u některého z jeho rodičů, příp. u příbuzných rodičů. Zvláštního zdůvodnění nevyžaduje, že nedostatky při výkonu soudního rozhodnutí, zaviněné v daném případě jednak nekázní babičky dítěte, jednak průtahy a nedůsledností soudu při realizaci rozhodnutí o výchově nezletilé, nelze odstraňovat nařízením ústavní výchovy dítěte. Přitom je třeba si uvědomit, že se stejnými potížemi, jaké se vyskytly při odevzdání dítěte otci bude nutno se vypořádat i při svěření dítěte do ústavní výchovy, jak to potvrzuje zpráva OPM, podle které je dítě nadále u babičky, která je odmítá dát do ústavu.

Napadeným rozhodnutím okresní soud nezákonně omezil též rodičovská práva matky, když jí zakázal jakýkoliv styk s dítětem. Zakáz styku rodičů s dítětem je nejzávažnějším zásahem do rodičovské moci, který je zásadně odůvodněn tehdy, je-li rodič zbaven rodičovské moci a vyžaduje-li toho zájem dítěte. Podle výsledků řízení vyšlo najevo, že dítě nepříznivě ovlivňuje především jeho babička. Matka nezletilé je sice pod vlivem této babičky, není však zjištěno, že by matka sama nějakým závažným způsobem ovlivňovala dítě v takové míře, že by jí musel být zakázán jakýkoliv styk s dítětem.

Náš stát svěřuje výchovu dětí především rodičům, neboť rodinnou výchovu považuje za nejlepší a nejúčinnější. V daném případě se okresní soud zřejmě touto základní zásadou neřídil a nesprávně si vyložil i ustanovení § 35 zák. o právu rod. právě, když nepřihlédl ke všemu, co během řízení vyšlo najevo. Tím se dopustil vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a tak porušil zákon v ustanoveních § § 1, 59, 93 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § § 35, 41 a 60 zák. o právu rod.